

Zpráva o realizaci sekundární protidrogové prevence v oblasti Tanvaldska

období 1. 1. 2013 do 30. 6. 2013

Autorský tým (věcná část):

Bc. Pavel Pech
Bc. Klára Huljaková

Tato zpráva je určena pouze pro orgány měst a obcí mikroregionu Tanvaldsko!

Zpráva o realizaci sekundární protidrogové prevence v regionu Tanvaldsko

(Streetwork v období roku 2013)

Statistika od 1. 1. 2013 do 30. 6. 2013 za Tanvaldsko

SROVNÁVANÁ DATA	TP ATK Liberec MOST K NADĚJI leden-prosinec 2012
Počet kontaktů	16
Počet klientů	13
Počet přijatých použitých stříkaček od klientů k likvidaci	252
Počet čistých vydaných stříkaček klientům	290
Počet nalezených stříkaček	4
Poměr Muži/Ženy	5/2
Základní droga pervitin	7
Základní droga opiáty	0
Základní droga marihuana	6

Textové doplnění statistiky

Věkové složení klientů TP je od 18 do 34 let. Většina klientů (11) je z Tanvaldu, dva jsou pak z Velkých Hamrů. TP se s nimi však setkává i v dalších městech mikroregionu – zejména pak ve Smržovce. Celkem 7 klientů užívá nitrožilně pervitin. Ostatní pak užívají především marihuanu a pervitin pouze příležitostně a neinjekčně. Nicméně skupiny uživatelů pervitinu a marihuany se víceméně prolínají. Celkový počet osob z místní drogové scény je podle kvalifikovaného odhadu až trojnásobný vzhledem k uvedenému počtu klientů v tabulce. Většina z nich však nejsou nitrožilní (injekční) uživatelé, tudíž nemají zájem o výměnný program a další nabízené služby.

Poslání terénních programů pro uživatele drog

Terénní program (TP) se specializuje na práci s osobami závislými na omamných a psychotropních látkách (OPL). Program usiluje o snižování sociálních a zdravotních rizik při zneužívání nelegálních drog a poskytuje „Harm Reduction“ služby (dále jen HR). Program je také zaměřen na rekreační uživatele drog a na osoby drogou ohrožené. Prioritou terénní práce je vyhledávání, kontaktování a motivace uživatelů nelegálních OPL ke spolupráci s pracovníky programu.

Metody práce terénních pracovníků

Monitoring – pracovníci terénního programu se v rámci náplně své práce pohybují po ulicích měst, sledují běžné dění v ulicích, pohyb osob a všímají si známek přítomnosti uživatelů návykových látek, jako jsou pohozené stříkačky, intoxikované osoby, sdružování lidí v lokalitách, které nejsou příliš na očích. K monitoringu také patří doptávání se občanů města, zda nemají informace o výskytu uživatelů drog a spolupráce se sociálními institucemi. Monitoring pracovníci provádějí v denních i večerních hodinách.

Aktivní vyhledávání uživatelů drog (OPL) – pracovníci oslovují osoby, které svým chováním nebo vzhledem u pracovníků iniciují domněnku, že mají něco společného s drogami. Tento odhad pracovníků je vždy individuální záležitostí a nevychází z žádných norem, byť existují některé znaky, které pracovníci při odhadu zohledňují (např. viditelná intoxikace, alternativní způsob oblékání, viditelné známky existence na okraji společnosti atd.)

Přímá práce s uživateli (OPL) na ulici – probíhá v případě, kdy je navázání kontaktu s uživatelem úspěšné a ten využije některou z nabízených služeb programu ATK, v našem případě se jedná nejčastěji o službu HR, což je snižování zdravotních a sociálních rizik spojených s užíváním návykových látek.

Práce na uzavřené drogové scéně – jde o způsob práce, kdy se pracovníci dostanou na byt uživatele drog a tam mu poskytují některé ze služeb programu. Výhodou této metody je proniknutí do prostředí, ve kterém se uživatel cítí bezpečně a má tedy větší důvěru k pracovníkům programu. Další výhodou je také možnost potkat na bytě i jiné uživatele drog, protože mají tendenci se sdružovat do menších skupin. Tento způsob práce však může být také pro pracovníky programu nebezpečný a je proto nutné dodržovat pravidla minimálního bezpečí, popsána v Operačním manuálu TP.

Vývoj drogové scény – realizace služby Terénního programu

Terénní program působí v na Tanvaldsku pravidelně – tedy každý čtvrtek mezi 13:00 – 18:30. Terénní práce zde začala od ledna 2013 prakticky od začátku, jelikož v minulosti byla z personálních a finančních důvodů přerušena. Proto se v průběhu ledna a února prováděl rozsáhlý monitoring Smržovky, Tanvaldu, Velkých Hamrů a Desné. Pracovníci distribuovali kontaktní letáky na úřadech, v hernách, barech a hospodách a dále také na veřejných místech v okolí nádraží, parků, apod. Pracovníci rovněž v rámci monitoringu oslovovali a stále oslovují potenciální klienty a uživatele drog a nabízejí jim služby. Dále opakovaně distribuovali do místních lékáren tzv. pohotovostní balíčky (stříkačka, desinfekce, destilovaná voda, informační a kontaktní leták) a hovořili s místními lidmi o drogové problematice. Na základě toho zjistili, že zdejší drogová scéna je poměrně široce rozšířená – nejvíce se však vyskytuje v Tanvaldu, Smržovce a Velkých Hamrech. Právě v těchto městech se

posléze podařilo navázat kontakt s několika klienty (viz tabulka). V místní scéně jsou hojně zastoupeni Romové, kteří ovšem spíše službě nedůvěřují a nechtějí s ní spolupracovat. Tento jev se však netýká zdaleka jen Romů, ale i dalších uživatelů, k nimž se dostává sterilní injekční materiál prostřednictvím tzv. sekundární výměny s našimi klienty. Zpravidla se tito lidé bojí odhalení a stigmatizace a stydí se. To bývá zejména v menších městech pochopitelné. Z tohoto důvodu dojíždí za účelem výměny injekčního materiálu osm klientů (tito nejsou započítáni v tabulce) do Jablonce nad Nisou. V Jablonci mají také zdroj pervitinu, jelikož na Tanvaldsku údajně žádné zdroje nejsou. Místní scéna je tedy propojená se scénou v již zmíněném Jablonci a také v Semilech. Navázání důvěry TP bývá zpravidla otázka několika měsíců – dokonce i let. Vývoj místní scény je rovněž značně závislý na sezónních vlivech a ročních obdobích.

Realizace služby TP za 1. pololetí 2013 v jednotlivých měsících

Leden

Monitoring Smržovky - rozlepování letáků, oslovování lidí, představování terénního programu, oslovení místních lékáren, zanechání pohotovostních balíčků.

TP se od lékárníků dozvěděli, že prodej stříkaček je pravidelný a jejich počet se zvyšuje. Jde skoro vždy o romské uživatele. To znamená, že uživatelé nechtějí využívat terénní programy, zřejmě stále nechápou jejich smysl a anonymitě absolutně nevěří. Rozlepování letáků, oslovování lidí, představení terénního programu.

TP se ptali mladých lidí na hojnost užívání OPL, většinou se dozvídají o kouření marihuany. TP se dozvěděli, že někteří uživatelé jezdí pro pervitin do Semil. Monitoring okolí hasičské zbrojnice (je zde velký počet domů a paneláků). TP zanechali leták v telefonní budce a některé letáky nechali u místních domů.

Monitoring Tanvaldu – TP působili v okolí autobusového nádraží, navštívili zdejší „romský dům“, zanechali na schodech několik letáků, TP zaznamenali pohyb potencionálních klientů v okolí tohoto domu.

TP na sídlišti Výšina v Tanvaldu oslovili skupinku mladých lidí (kuřáků marihuany), představili výměnný program a zjišťovali, v jakých lokalitách je možné se setkat s uživateli tvrdých drog. Skupinka mladých lidí nám oznámila, že s uživateli tvrdých drog nejsou v kontaktu, ale že se většinou vyskytují v centru Tanvaldu.

Monitoring barů a heren - nejčastěji jsou tyto provozovny prázdné nebo zde sedávají jen postarší štamgasti. TP vždy nechávají letáky v místnosti hracích automatů v herně Desenka v Desné.

Únor

TP se zaměřili na centrum Tanvaldu. Pravidelně prochází park u kruhového objezdu u autobusového nádraží. Potkávají tam posedávající mladistvé, prý se však o drogy nezajímají. TP navštívili ubytovnu Koruna – podařilo se zde kontaktovat jednu klientku. Při letákové kampani na vlakovém nádraží

oslovili pracovníky dva muži se zájmem o stříkačky. Nakonec si jen jeden z nich vyměnil – ukázalo se, že je to klient, který si obvykle vyměňuje stříkačky v Jablonci nad Nisou.

TP navštívili sídliště na Výšině, kde obhlídli bývalou ubytovnu. Nikdo zde evidentně nepřespává. Zezadu budovy je místnost, která byla plná časopisů a nedopalků. TP zde hledali použitý injekční materiál, ale nic nenašli. Přesto zde zanechali kontaktní leták. Na Výšine u funkcionalistického komplexu TP oslovili dva mladíky, kteří kouřili marihuanu, seznámili je s programem a dali každému jeden kondom. Jeden z chlapců posléze řekl, že na sídlišti Šumburk u kostela v parku se občas válejí stříkačky. TP zde však vzhledem ke sněhu žádné nenašli. Na sídlišti však oslovili několik dalších osob a rozdali jim letáky.

V Desné TP navštívili hernu Desenka, hovořili s personálem o drogové problematice a nechali zde kontaktní letáky. Oslovili zde také mladíka, který sice neměl zájem se s TP bavit, ale letáček si vzal.

Ve Velkých Hamrech TP požádali Hamrovské listy o otištění letáku. Zastavili se na místním sídlišti, kde rozlepili letáky a také u školy a v místním zdravotním středisku.

Březen

Tento měsíc dělali TP dvakrát terén v pozdních odpoledních hodinách kvůli zlepšení efektivnosti a snaze kontaktovat více klientů, jelikož drogová scéna je aktivnější a otevřenější spíše ve večerních hodinách. První večerní terén se uskutečnil hned v prvním březnovém týdnu. Na Smržovce TP potkali dost mladých lidí, zřejmě kvůli jarním prázdninám. Ptali se skupinky mladých lidí na drogovou scénu, řekli nám, že oni spíš jen občas kouří trávu, nic víc.

TP navštívili v Tanvaldu dva místní nonstop-bary a nechali zde letáky. U herny Špičák byli svědky potyčky mezi romskou menšinou a vietnamskou menšinou. Byla zde přítomna policie, záchranná služba i hasiči.

TP potkali skupinku tří lidí, oslovili je, dva si vyměnili stříkačky a prozradili nám, že znají menší drogovou komunitu ve Velkých Hamrech na jednom bytě. TP je zásobili letáky – klienti slíbili, že je předají.

Při dalším odpoledním terénu TP opět potkali jednoho ze třech nově oslovených klientů. Opět si vyměnil několik stříkaček. Následoval monitoring okolí vlakového a autobusového nádraží, parku u kruhového objezdu. Tento měsíc se ozval jeden klient za účelem výměny. Měl popálený palec od svíčky, odmítl náplast a další zdravotní materiál. Má se dobře, snaží se omezovat užívání pervitinu i s přítelkyní. Řekl nám, že na Smržovce je v současné době k dostání kokain, a také že existuje byt na sídlišti Výšina, kde je asi 8 lidí. TP jej proto zásobili letáky a nabídli také sekundární výměnu.

TP oslovili dva mladíky na sídlišti Výšina, představili službu a předali letáček. Prý užívají „jen“ marihuanu. TP také monitorovali Velké Hamry, ale nikoho zde nepotkali.

Duben

V Tanvaldu se pravidelně setkáváme se třemi stálými uživateli a procházíme oblast autobusového nádraží a parků u tanvaldských supermarketů - zde byl jeden nález použité stříkačky. Druhý nález byl na sídlišti Šumburk u tel. budky za billboardem (tato stříkačka byla zřejmě z lékárny). Často se

setkáváme s Romy, kteří mají zájem o stříkačky, ale špinavé nechtějí vracet, jelikož se jich hned po aplikaci zbavují (popelnice, spálení atd.) Nechtějí, aby je někdo se stříkačkou viděl, zvláště v rodině. Těmto klientům opakovaně vysvětlujeme princip výměnného programu a zásad nerizikového braní. Zatím to bohužel nemá velké výsledky.

Klient s popálenou rukou prý navštívil lékaře a rána se mu hojí. Uživatelé na bytě ve Velkých Hamrech prý nemají zájem o setkání s TP. Dostal pro ně další letáky a přislíbil, že se bude snažit je motivovat ke spolupráci s námi. Potkali jsme dalšího klienta, který není přímo z Tanvaldu, pohybuje se spíše v Jablonci nad Nisou, oslovili jsme ho, neměl zájem o injekční stříkačky, vzal si pouze dva kondomy s tím, že se teďka snaží spíš šňupat.

Zatím se nám ohledně výměn a oslovování klientů nejvíc osvědčuje pozdější terén, večer je v Tanvaldu více lidí na oslovení, nežli přes den. Snažíme se o sobě dávat co nejvíce vědět, necháváme letáky v non-stopkách, zejména u hracích automatů, vždy se představíme obsluze a necháváme pár letáků i na baru. Byli jsme se podívat v okolí místního Gymnázia a střední obchodní školy, nenašli jsme zde žádný odhozený použitý injekční materiál. Pokusíme se navštěvovat okolí škol častěji a oslovovat mladé lidi a představit terénní program. Ve Smržovce se nám nepodařilo nikoho potkat, když oslovíme lidi, odkáží nás do Tanvaldu. Rozlepili jsme tam letáky.

Květen

Tento měsíc se ozvala klientka IRE... Proběhla s ní výměna 19/40. Mění pro dva další lidi. Na tržnici v Tanvaldu za TP přišli dva Romové, poznali nás, služby znali, sami si přišli pro výměnu. U herny Špičák jsme měli náleznou jednu stříkačku. TP každý čtvrtek rozlepují letáky a pak zjišťují, že na místech kam je nalepili, další týden nejsou. Volali jsme do technických služeb, představili službu a ptali jsme se, zda nám oni nesundávají letáky. Potvrdili nám, že je sundávají oni, nepřejí si, aby byli letáky na zastávkách a nádražích, jak ČD, tak autobusovém, poprosili jsme je, zda je v pořádku nechat letáky na sloupech a pouličních lampách, řekli nám, že to by neměl být problém.

Na sídlišti Výšina jsme oslovili skupinku mladých kluků. Kouřili tam marihuanu, představili jsme službu, neměli zájem o výměnu, prý nás znají a naše služby nepotřebují, tři z nich si vzali kondom. Potkali jsme dva mladíky, jeden prý byl na léčení a v současné době abstinuje, druhý říkal, že stříkačky dostává od jednoho kluka z Tanvaldu ze sídliště, takže od nás nepotřebuje. V Jablonci nad Nisou za námi přišel HAN... měnil 145/150 stříkačky má pro cca 15 lidí z Tanvaldu a Smržovky, říkali jsme mu, že každý čtvrtek funguje v těchto lokalitách terén, dávali jsme mu letáky, ale říkal, že lidi pro které mění, zatím nemají zájem s námi měnit, spousta z nich má prý rodiny a nechtějí, aby se o nich vědělo, že berou.

Ozvala se nám paní z Domu s pečovatelskou službou z Velkých Hamrů, ohledně jednoho toxikomana, který má zájem o léčbu. Zastavili jsme se za ním a informovali jej o všech náležitostech při žádosti o přijetí do léčby. Předali jsme mu také seznam s kontakty léčeben včetně Detoxu.

Červen

Tento měsíc byl terén na Tanvaldsku omezen z personálních důvodů. Setkali jsme se s klientem z Velkých Hamrů v Domě s pečovatelskou službou. Klient na smlouvenou schůzku nedonesl potřebné dokumenty. Volali jsme do léčebny Červený Dvůr ohledně doporučení, doporučení musí být od

lékaře, a pokud není možné obstarat doporučení, je možné, abychom doporučení sepsali my. Domluvili jsme se tedy s klientem, že doporučení sepišeme a na další schůzce nám předá doporučení, které získal od lékaře a svoje rodné číslo a další údaje, které jsou k tomu potřebné, protože klient nebyl schopen nám tyto informace předat na místě schůzky.

Cestou z Velkých Hamrů do Tanvaldu jsme rozlepovali informační letáky. Prošli jsme okolí autobusového nádraží v Tanvaldu, park naproti autobusu, nenašli jsme žádný pohozený injekční materiál. Prošli jsme centrum města, okolí tržnice, zastavili jsme se v Korunce s letáky. Obešli jsme sídliště Šumberk, potkali jsme dva mladíky, kterým jsme předali informační leták a představili jsme služby, projevíli zájem pouze o kondom, dali jsme každému jeden. Rozlepili jsme letáky v okolí nádraží ČD, již lepíme letáky jen na pouliční lampy a sloupy po vzájemné dohodě s technickými službami. Další týden se jeho do Velkých Hamrů ohledně klienta, který má zájem o zařízení léčby, klient na smlouvanou schůzku nedorazil. Další týden omezen provoz z důvodu personálního oslabení.

Prognóza na druhé pololetí 2013

Z hlediska drogové scény na Tanvaldsku je žádoucí hlubší průnik do místní drogové scény za účelem navázání důvěry klientů a kontaktování nových. Zároveň je potřeba motivovat uživatele k dodržování zásad výměnného programu – vracení použitého materiálu k bezpečné a ekologické likvidaci. Rovněž je nezbytné monitorovat další lokality a pronikat do místních uzavřených scén – zejména na bytech. Vzhledem k personálnímu a finančnímu omezení však nebude možné v následujícím půlroce službu rozvíjet. TP budou usilovat alespoň o její stávající udržení. Nicméně aktuálně hrozí spíše omezení počtu terénů o polovinu – tedy dvakrát měsíčně, a není vyloučené také úplné přerušení. To by ovšem znamenalo ztrátu kontaktů s uživateli a předchozí činnost TP by tak vyšla vniveč. Tato situace se bohužel opakovala už v minulých letech a v důsledku to vždy znamenalo, že se veškeré kontakty a důvěra klientů navazovaly od nuly. Navíc na základě trendu posledních měsíců a let je pravděpodobné, že drogová situace se bude zhoršovat. Bude docházet k častějším a výraznějším patologickým jevům, které zneužívání drog logicky doprovází.

Závěr

Realizace programů a projektů protidrogové politiky v celém regionu na místní i regionální úrovni - je jednou z mála účinných lokálních intervencí při efektivním omezování nabídky drog a prevence závislosti v zájmu ochrany veřejného zdraví. Bohužel, jak je uvedeno výše, podíl na financování těchto aktivit je spíše marginální, často symbolický a proto i účinnost realizovaných programů je nižší a na samé hraně udržitelnosti či životnosti. Město Tanvald nikdy nepřispělo na sekundární protidrogovou prevenci, přesto – že jsme o příspěvek několikrát žádali samostatně i s doporučením Krajského úřadu v Liberci.

Za správnost:

Lubomír Šlapka
výkonný ředitel MONA